

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ
ОБЛАСТІ**

пр.Пушкіна, 36, м. Дніпро, 49006, тел/факс 31-25-82, 31-85-26, 32-08-97
E-mail: nmcptodp@ukr.net, <http://nmc-pto.dp.ua/>, код ЄДРПОУ 19097120

17.10.2024 № 13/4-440

Керівникам ЗП(ПТ)О

Про виконання заходів, що направлені
на безпечне функціонування закладів освіти
та збереження життя і здоров'я
учасників освітнього процесу

Шановні колеги!

В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України та продовження строку дії воєнного стану, веденням активних воєнних (бойових) дій, пов'язаними з цим значними руйнуваннями закладів освіти та іншої інфраструктури, залишається актуальним питання створення безпечного освітнього середовища, безпечних умов навчання та праці у закладах освіти та виконання заходів, що направлені на забезпечення безпечного функціонування закладів освіти та збереження життя і здоров'я усіх учасників освітнього процесу.

Внаслідок воєнних дій імовірність повітряних ударів, артилерійських обстрілів в межах окремих територій, загрози ракетно-бомбових ударів та діяльності диверсійно-розвідувальних груп, терористичних актів, можливих руйнувань (пошкоджень) критичної інфраструктури та обмежень у використанні енергоресурсів залишається значно високою.

Для колективного захисту учасників освітнього процесу від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок воєнних (бойових) дій, передбачено фонд захисних споруд цивільного захисту (далі - ЗСЦЗ).

У листі Міністерства освіти і науки України від 05.06.2024 № 1/9979 Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2024-25 року а також у Організаційно-методичних вказівках з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях на 2024-2025 роки, затверджених наказом ДСНС від 03.01.2024 № 8, надані рекомендації та відповідні заходи для захисту учасників освітнього процесу під час виникнення надзвичайних ситуацій воєнного характеру та забезпечення безпечного освітнього процесу в умовах дії воєнного стану.

Просимо Вас забезпечити виконання вимог вищевказаних документів, а саме:

- провадити освітній процес в традиційному або змішаному форматах в приміщеннях або будівлях закладу освіти тільки в межах розрахункової місткості споруд цивільного захисту, що можуть бути використані для укриття учасників освітнього процесу в разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення;

- забезпечити доведення до педагогічного складу та здобувачів освіти алгоритму дій у випадку попереджувального сигналу “Увага всім” (зокрема у разі оголошення сигналу “Повітряна тривога”), загрози виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру або терористичного акту, поводження з вибухонебезпечними предметами, застосування противником засобів ураження (у тому числі радіаційна, хімічна та бактеріологічна небезпека), проведення евакуаційних заходів, оприлюднення інформації про місця розташування та стан готовності ЗСЦЗ та інших споруд, призначених для укриття населення тощо;

- забезпечити безумовне переривання освітнього процесу, що здійснюється в будівлі, приміщенні закладу освіти, у разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення. Учасники освітнього процесу повинні організовано прослідувати до захисних споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу. За можливості, повністю або частково продовжити освітній процес в укритті. Після скасування сигналу (відбою) повернутись до приміщення закладу освіти та продовжити виконання розкладу занять з урахуванням необхідного корегування;

- проводити під час прийняття на роботу і за місцем праці інструктажі з питань пожежної безпеки, цивільного захисту та дій у надзвичайних ситуаціях, проведення з працівниками занять з пожежно-технічного мінімуму;

- обладнати (оновити) інформаційно-довідкові куточки з питань цивільного захисту та забезпечити його наповнення навчальними і наочними посібниками, інформаційними стендами, їх тематичним наповненням планувальними документами, інструкціями з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;

- організовувати практичні тренування з учасниками освітнього процесу діям в надзвичайних ситуаціях щомісячно та під час проведення Днів цивільного захисту згідно зі зведеними планами-графіками проведення цих заходів, розробленим в установленому порядку.

На допомогу керівникам ЗП(ПТ)О надсилаємо орієнтовний алгоритм дій адміністрації, працівників та здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти при отриманні сигналу «Повітряна тривога» та орієнтовані інструкції з БЖД для здобувачів освіти щодо порядку дій та дотримання правил безпеки під час воєнного стану.

Додаток 1: Орієнтований алгоритм дій при отриманні сигналу «Повітряна тривога» на 4 арк.

Додаток 2: Інструкція з БЖД. Щодо порядку дій у разі повітряної тривоги та артилерійських обстрілів на 8 арк.

Додаток 3: Інструкція з БЖД. Щодо дотримання правила безпеки під час воєнного стану на 11 арк.

Додаток 4: Інструкція з БЖД. Щодо правил безпеки при поводженні з вибухонебезпечними предметами на 6 арк.

З повагою

В.о. директора НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області

Олена ГРИШАЄВА

Жерновков Олександр
31-25-82

Орієнтований алгоритм дій адміністрації, працівників та здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти при отриманні сигналу «Повітряна тривога»

З метою привернення уваги під час загрози виникнення надзвичайної ситуації воєнного характеру або терористичного акту до населення доводиться сигнал оповіщення "УВАГА ВСІМ!" шляхом включення електричних сирен, які дублюються протяжними гудками інших звукових пристроїв суб'єктів господарювання та транспортних засобів.

Сигнал передається також через систему оповіщення (сирени), регіональне радіо та телебачення. У крайніх випадках або місцях, куди не дістають сирени, сигнали тривоги можуть передавати дзвони на церквах.

Після цього у мовному режимі через засоби масової інформації (мобільний інтернет, радіо, телебачення тощо) до населення доводиться сигнал "ПОВІТРЯНА ТРИВОГА" та порядок дій за цим сигналом.

1. Підготовчі попередні заходи:

1. Учасники освітнього процесу мають заздалегідь бути ознайомлені з місцем розташування укриттів фонду захисних споруд, а також правилами поведінки під час переміщення до укриття та перебування в ньому.
2. Учасники освітнього процесу заздалегідь повинні вміти виконувати заходи з Плану реагування на надзвичайні ситуації або Інструкції закладу освіти, які передбачені на випадок отримання сигналу.
3. Заклад освіти заздалегідь повинен розмістити всі покажчики напрямку руху для швидкого та безпечного проведення евакуаційних заходів учасників освітнього процесу.
4. Під час евакуації та укриття в захисній споруді учасників освітнього процесу має супроводжувати відповідальна особа з числа працівників освітнього закладу.
5. Заздалегідь встановлюються відповідальні особи, які після евакуації перевіряють заклад на наявність присутніх здобувачів освіти за межами захисної споруди.

2. Порядок дій адміністрації, педагогів та відповідальних осіб при отриманні сигналу під час офлайн проведення освітнього процесу:

1. Відповідальна особа у разі надходження сигналів тривоги з відома адміністрації закладу освіти вмикає наявну систему оповіщення закладу.
2. Адміністрація закладу П(ПТ)О повинна забезпечити безумовне переривання освітнього процесу, що здійснюється в будівлі або у приміщенні закладу освіти, та організацію швидкого та безпечного проведення евакуаційних заходів учасників освітнього процесу.
3. Необхідно відкрити всі евакуаційні виходи з будівлі закладу освіти, та впевнитися в тому, що працівники та здобувачі освіти почали евакуацію.
4. Відповідальна особа разом із педагогами має скоординувати хід евакуації здобувачів освіти від кабінету, майстерні, лабораторії до захисної споруди, організувати та забезпечити швидке та спокійне переміщення здобувачів освіти до укриття.
5. Педагог має миттєво сповістити здобувачів освіти про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації, а батьків – про переміщення їх до укриття, та припинити навчальне заняття.
6. Обов'язково необхідно перевірити вимкнення та знеструмлення всіх технічних засобів та освітлювальних приладів, закрити двері та вікна.
7. Групи, в яких викладають педагоги, мають бути організовані для швидкого залишення кабінетів, негайного пересування організованими групами та руху до захисної споруди.
8. Потрібно нагадати здобувачам освіти, що головна мета евакуації – це їхня безпека.
Обов'язково треба пояснити здобувачам освіти правила евакуації:
не говорити;
не бігти;
не штовхатись;
не повертатись.
9. Відповідальні особи за евакуацію повинні знаходитись у заздалегідь визначених місцях, мусять перевірити всі приміщення закладу на відсутність у них учасників освітнього процесу та працівників закладу та допомогти в організації та регулюванні швидкого руху до захисної споруди.
10. Медичний працівник повинен знаходитись у відведеному для нього місці для швидкого надання медичної допомоги.

11. Відповідальні особи за евакуацію повинні знаходитися біля виходу із захисної споруди для здійснення контролю за порядком укриття учасників освітнього процесу та швидкого реагування у разі, якщо виявиться, що хтось відсутній.
12. Здобувачи освіти або групи, які знаходяться на подвір'ї закладу, під час сигналу тривоги повинні рухатися під наглядом педагога або самостійно до захисної споруди (укриття).
13. У середині захисної споруди відповідальні особи повинні забезпечити, щоб здобувачи освіти швидко та спокійно зайняли свої місця. Після того як усі здобувачи освіти займуть свої місця відповідальний за групу повинен перевірити наявність усіх здобувачів освіти.
14. Перебуваючи у приміщенні захисної споруди педагоги та відповідальні особи повинні вжити заходів для організованого розміщення та спокійного знаходження здобувачів освіти, правильної та безпечної організації їхньої життєдіяльності. Під час перебування в укритті, знаходиться на вказаних місцях та виконувати вимоги старшого (коменданта).
15. Адміністрація закладу професійної (професійно-технічної) освіти повинна забезпечити можливість безперервного перебування в захисній споруді (укритті) учасників освітнього процесу впродовж не менше 48 годин. З цією метою укриття забезпечується необхідним майном, інвентарем, засобами та матеріалами:
 - місцями для сидіння (лежання) — лавками, нарами, стільцями, ліжками;
 - ємностями з питною (з розрахунку 2 л на добу на одну особу, яка підлягає укриттю) та технічною водою (за відсутності централізованого водопостачання);
 - контейнерами для зберігання продуктів харчування;
 - виносними баками, що щільно закриваються, для нечистот (для неканалізованих будівель і споруд), розміщених у спеціально призначених для цього приміщеннях;
 - резервним штучним освітленням (електричними ліхтарями, свічками, газовими лампами тощо) та електроживленням;
 - первинними засобами пожежогасіння (відповідно до встановлених норм для приміщень відповідного функціонального призначення);
 - засобами надання домедичної допомоги;
 - засобами зв'язку і оповіщення (телефоном, радіоприймачем, мережею інтернет, рекомендовано встановлення Wi-Fi — пристроїв);

- шанцевим інструментом (лопатами штиковими та совковими, ломами, сокирами, пилками-ножівками по дереву, по металу тощо).

16. Після завершення небезпеки та оголошення про відбій тривоги, педагоги та відповідальні особи слідкують за тим, щоб вихід усіх учасників освітнього процесу з укриттів до класних кабінетів, майстерень здійснювався колонами або організованими групами.

3. Порядок дій педагогів та здобувачів освіти при отриманні сигналу під час онлайн навчання:

Якщо почули сигнал оповіщення (сирени), перебуваючи вдома під час онлайн навчання:

1. Ввімкнути телевізор чи радіоприймач і уважно прослухати інформацію про характер тривоги;
2. За можливості попередити сусідів і самотніх людей, що мешкають поруч;
3. Закрити вікна, вимкнути усі електричні та нагрівальні прилади, перекрити газ, загасити печі, вимкнути світло (автоматичну коробку, рубильник тощо);
4. Взяти «тривожну валізу» (індивідуальні засоби захисту, медичну аптечку, запас продуктів і води, особисті документи, гроші, засоби зв'язку. кишеньковий ліхтар) та найкоротшим шляхом прямувати до найближчої захисної споруди чи укриття.

У разі відсутності в радіусі 500 м від вашого будинку захисної споруди використовуйте для укриття підвальне приміщення під будинком.

Якщо ви не почули сигнал та у вас немає можливості швидко перейти у сховище, перейдіть до більш безпечного місця в квартирі: подалі від вікон, у коридор – під несучі стіни, або ванну (але закрийте рушником дзеркало).

Ні в якому разі не можна після сигналу «Повітряна тривога» залишатися в будинках, особливо на верхніх поверхах.

У хвилини небезпеки кожному необхідно мобілізувати себе, бути зосередженим та уважним, діяти максимально швидко.

Після завершення небезпеки штаб дає команду про відміну повітряної тривоги, після неї можна виходити з укриття та повертатися до звичних справ.

Додаток 2
до листа НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області
від 17.10.2024 № 13/4-440

(повне найменування підприємства із зазначенням підпорядкованості)

Затверджено
Наказ директора ДЗП(ПТ)О
«Професійно-технічне училище №123»
_____ № _____
(число, місяць, рік)

Інструкція з безпеки життєдіяльності № ____
Щодо порядку дій у разі повітряної тривоги та артилерійських обстрілів

1. Загальні положення
Оповіщення та інформування в умовах воєнної надзвичайної ситуації

Оповіщення – доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайної ситуації, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

Доведення сигналів, повідомлень про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій до населення, а також інформування здійснюється:

1. через АТ «НСТУ», державні і публічні телерадіокомпанії, комунальні, громадські та інші телерадіоорганізації незалежно від форми власності з використанням їх телемереж та мереж ефірного радіомовлення (із супроводженням інформації жестовою мовою та/або субтитруванням, якщо вона є голосовою, і аудіокоментуванням, якщо вона є візуальною);
2. через операторів електронних комунікацій із залученням електронних комунікаційних мереж загального користування (телефонний зв'язок, текстові повідомлення), а також сервісу широкомовного передавання повідомлень операторів мобільного зв'язку;
3. через Інтернет-ресурси (сайти, соціальні мережі).

4. Для привернення уваги перед доведенням до населення інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації передається попереджувальний сигнал **«УВАГА ВСІМ»**, а саме уривчастий звуковий сигнал.

Попереджувальний сигнал **«УВАГА ВСІМ»** передається за допомогою електросирен та/або в запису гучномовними (сигнально-гучномовними) пристроями і телерадіомережами.

Час доведення попереджувального сигналу **«УВАГА ВСІМ»** у межах дії автоматизованої системи оповіщення до населення не повинен перевищувати п'ять хвилин із моменту виникнення надзвичайної ситуації або отримання черговою службою команди від відповідного органу управління цивільного захисту.

Тривалість звучання попереджувального сигналу становить три-п'ять хвилин.

Після попереджувального сигналу здійснюється трансляція телерадіомережами відповідних повідомлень про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації (**Повітряна тривога, Хімічна загроза, Радіаційна небезпека, Проведення евакуації**), способів та дій захисту від неї.

Повідомлення зазвичай містить:

- інформацію про надзвичайну ситуацію;
- місце і час виникнення надзвичайної ситуації;
- відомості про територію (райони, масиви, вулиці, будинки тощо), яка потрапляє в осередки (зони) ураження;
- порядок дій при відповідній надзвичайній ситуації;
- інше.

Повідомлення будуть залежати від екстремальних умов, розмірів, тривалості та масштабності можливих наслідків надзвичайних ситуацій, ступеню небезпеки факторів ураження для населення міста та стану рятувальних і невідкладних аварійних відновлювальних робіт.

На кожний випадок надзвичайних ситуацій підготовлено варіанти повідомлень на можливі надзвичайні ситуації.

Органи управління цивільного захисту через засоби масової інформації зобов'язані надавати населенню, в тому числі і тій частині, яка має вади зору та слуху, оперативні і достовірні відомості про надзвичайну ситуацію, а також інформувати про свою діяльність з питань цивільного захисту,

Інформація з питань цивільного захисту – це прогнозовані або вже виниклі надзвичайні ситуації, з визначенням меж поширення і наслідками, способами та методами захисту. Це дані про суб'єкт, який її надає, про сферу його діяльності, природу можливого ризику під час воєнної надзвичайної ситуації, в тому числі й про вплив на людей та навколишнє природне середовище, про спосіб інформування населення та поведінку, якої слід дотримуватися.

2. Вимоги безпеки та порядок дій за сигналами оповіщення

Дії за сигналом «Увага всім»

Почувши звучання електросирен (здійснюється на протязі 3-5 хвилин), необхідно включити телебачення або радіомовлення (дротове чи ефірне на частоті 106,1 МГц) Філії публічного акціонерного товариства "Національна суспільна телерадіокомпанія України".

Вислухавши повідомлення, необхідно діяти за отриманими вказівками.

Якщо передано **повідомлення про проведення евакуації** (тимчасове відселення):

- без поспіху і паніки взяти з собою особисті речі, документи, гроші та цінності;
- закрити вікна, вимкнути електро, газо та водопостачання;
- залишити приміщення та рухатись на збірний евакуаційний пункт.

Дії за сигналом «Повітряна тривога»:

- вимкніть джерело живлення, закрийте воду і газ;
- погасіть пічне опалення;
- візьміть документи, гроші і продукти, предмети першої необхідності, медичну аптечку;
- попередьте про небезпеку сусідів і при необхідності надайте допомогу старим і хворим;
- якнайшвидше дійдіть до захисної споруди або сховайтесь на місцевості;
- дотримуйтесь спокою і порядку. Дійте без паніки та метушні;
- без крайньої необхідності не залишайте безпечного місця перебування;
- слідкуйте за офіційними повідомленнями.

Інформацію про наявність захисних споруд та укриттів можна отримати в місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування або житлово-експлуатаційних органах.

З моменту подачі сигналу «Повітряна тривога» для вжиття заходів захисту може бути всього лише кілька хвилин, які треба використовувати з максимальною ефективністю.

Якщо ви не можете самостійно вийти з приміщення, вам необхідно вивісити за вікном, або прив'язати до ручки входних дверей біле полотно, щоб його було видно з вулиці, або в під'їзді. Повідомте про це сусідів.

3. Дії при обстрілах, повітряній небезпеці

Артилерійський обстріл

Віддалені звуки пострілів, гуркіт та спалахи від пуску ракет, гучний свист та вибух снаряда – це ознаки початку артобстрілу, мінометного обстрілу або авіанальоту, почувши які, треба негайно сховатися в:

- бомбосховище (в ідеалі);

- нижні поверхи будівель з товстими стінами (будинки, підвали тощо);
- підземні переходи, метро;
- приміщення з несучими бетонними стінами без вікон (санвузол).

Час, щоб сховатися - декілька хвилин (декілька секунд при ракетному обстрілі).

Залишайтеся в укритті щонайменше 10 хвилин після завершення обстрілу (бомбардування), адже існує загроза його відновлення.

Якщо артобстріл застав вас на вулиці

- негайно лягти на землю (краще у канаву, яму);
- щільно притулитися до якогось виступу: бордюру, клумби, забору або до бетонної конструкції;
- накрити голову руками.

Найчастіше причиною поранення є не пряме влучання снаряду, а результат попадання уламків та вплив вибухової хвилі. Снаряди та міни підриваються у верхньому шарі ґрунту, уламки після підриву летять на висоті 30-50см над землею.

Якщо артобстріл застав вас у будівлі

- негайно спуститися у підвал (якщо відсутній або зачинений, то у квартиру на першому поверсі) - снаряди зазвичай попадають у верхні поверхи;
- швидко йти у віддалену від напряму обстрілу кімнату, якщо обстріл застав зненацька, та притулитися лежачи або сидячи (не стоячи!) до несучої стіни.

Якщо артобстріл застав вас у транспорті:

1. Маршрутне таксі, тролейбус, трамвай:

- попросити водія зупинити транспортний засіб;
- вийти з транспортного засобу, відбігти подалі від дороги, багатоповерхівок і промислових об'єктів та лягти на землю, закривши голову та вуха руками.

2. Власний автомобіль:

- не намагатися швидко втекти від обстрілу;
- зупинитися, вийти з автомобіля та відбігти якомога далі від дороги і споруд, що можуть обвалитися чи спалахнути;
- знайти заглиблену траншею чи канаву (окоп) глибиною 1-2 метри на відкритому місці та лягти туди, закривши голову та вуха руками.

Укриття, в яких можна сховатися під час артилерійського обстрілу:

- спеціально обладнані захисні споруди та укриття;
- підвали під капітальними будинками;
- оглядові ями гаражу, станції технічного обслуговування;
- каналізаційні колодязі;
- труби водостоку під дорогою;
- вздовж високого бордюру;
- будь - які канави, траншеї, ями;

- «воронки», що лишилися від попередніх обстрілів.

Для укриттів не підходять:

- під'їзди будинків;
- місця під технікою (вантажівкою, автобусом тощо);
- непідготовлені для укриття підвали;
- укриття, розташовані ближче 30-50 метрів від багатоповерхових будівель;
- проходи поміж штабелями, контейнерами, будівельними матеріалами.

Поведінка під час атаки дронів

- якщо почули звук двигуна поруч - тримайтеся подалі від адміністративних будівель, стратегічних та воєнних об'єктів;
- знайдіть укриття та перечекайте атаку;
- якщо укриття далеко, дотримуйтесь правила «двох стін»; можна сховатися у підвалах або цокольних поверхах будівель, підземних паркінгах та переходах;
- потрапивши під обстріл на вулиці, знайдіть будь-який виступ, яму в землі чи канаву;
- ляжте на землю, згрупуйтеся, закрийте голову руками, пальцями заткніть вуха та відкрийте рота;
- в приміщенні обирайте місце в кутку й недалеко від виходу, щоб миттєво залишити приміщення в раз потрапляння снаряда;
- залишайтеся в укритті мінімум 10 хв. після закінчення атаки;
- не залишайтеся в транспорті при обстрілі;
- забороняється ховатися в під'їздах, під арками, на сходових майданчиках, в підвалах панельних будівель, біля автомобільної техніки, автозаправних станцій.

4.Вимоги безпеки після закінчення артилерійського обстрілу

Після закінчення артилерійського обстрілу:

- обережно піднятися та уважно оглянути місцевість навколо себе;
- почати потроху пересуватися та уважно оглядати маршрут руху;
- дивитися під ноги та ступати на вільну від уламків поверхню;
- не піднімати з землі незнайомі вам предмети;

Снаряди можуть бути касетними і місцевість в результаті застосування спеціальних боєприпасів може бути замінована. Бойові елементи касетних боєприпасів та снаряди які не підірвалися можуть вибухнути від найменшого дотику. Уважно слідкуйте за дітьми і підлітками, не дозволяйте їм торкатися до будь яких предметів.

Дії в разі загрози обвалу та після обвалу будівлі

- якнайшвидше покиньте будинок, не користуйтеся ліфтом;
- за можливості візьміть документи, гроші;
- повідомте інших людей, які перебувають у будівлі, про загрозу обвалу;

- не створюйте тисняви під час евакуації;
- відійдіть на безпечну відстань від будівлі, зупиняйте тих, хто намагається стрибнути з вікон, балконів вище першого поверху.

Дії, якщо неможливо залишити будівлю:

- займіть найбільш вигідну позицію: отвори дверей, кути, сховайтесь під стіл, місце під балками, каркасами;
- тримайтесь подалі від вікон, не виходьте на балкон;
- за можливості перекрийте воду, газ, вимкніть електрику.

Дії, якщо ви опинилися під завалом:

- покличете на допомогу, повідомте де знаходитесь і що з вами трапилось;
- спокійно чекайте поки розберуть завал;
- спробуйте вивільнити руки та ноги;
- оцініть ситуацію, за можливості обережно розберіть завал;
- якщо є можливість, скористайтесь телефоном, стукайте по трубах, батареях опалення;
- якщо ніхто не чує, спробуйте розбирати завал;
- звільнившись огляньте себе, за можливості надайте собі домедичну допомогу;
- під час очікування допомоги намагайтеся уникнути переохолодження;
- глибоко дихайте і не панікуйте;
- визначте, де ви перебуваєте, чи немає поряд інших людей, прислухайтеся, покричіть;
- пам'ятайте, що людина здатна витримати спрагу й голод протягом тривалого часу, якщо не буде дарма витрачати енергію;
- пошукайте в кишенях або поблизу предмети, які могли б допомогти подати звукові сигнали (наприклад, металеві предмети, якими можна постукати по трубі або стіні і тим самим привернути увагу);
- спробуйте зміцнити завал - встановивши підпорку над собою;
- якщо єдиним шляхом виходу є вузький отвір – спробуйте пролізти крізь нього;
- просувайтесь обережно, намагаючись не спричинити нового обвалу;
- якщо відчуваєте спрагу, покладіть у рот невеликий камінчик і смокчіть його, дихаючи носом;
- налаштуйтеся на те, що рятувальники обов'язково прийдуть на допомогу.

5. Вимоги безпеки та дії у небезпечних ситуаціях

Якщо стався вибух:

- закривайте долонями вуха та відкривайте рот - це врятує від контузії, убереже від баротравми;
- переконайтеся в тому, що ви не отримали значних травм;
- заспокойтеся і уважно озирніться навколо, зверніть увагу чи не існує загрози подальших обвалів і вибухів, чи не потрібна комусь ваша допомога;

- не виходьте з укриття, не почекавши хоча б 10 хвилин після завершення обстрілу, адже після залпу зазвичай ведеться уточнення результатів стрільби і коригування вогню або зміна позиції;
- якщо є можливість - спокійно покиньте місце події;
- якщо ви опинилися в завалі - періодично подавайте звукові сигнали;
- пам'ятайте, що при низькій активності людина може протриматися без води п'ять діб;
- не приступайте до розбору завалів самотійно, чекайте фахівців з розмінування та представників аварійно-рятувальної служби;
- виконуйте всі розпорядження рятувальників.

Телефон виклику служби порятунку 101, 112. - чергово-диспетчерська система екстреної допомоги населенню за єдиним безплатним телефонним номером виклику екстрених служб 112.

6. Надання долікарської допомоги при нещасних випадках

У разі нещасного випадку під час обстрілів та вибухів необхідно надати можливу першу домедичну допомогу потерпілим.

Перша допомога - це сукупність простих доцільних дій, спрямованих на збереження здоров'я і життя потерпілого. По-перше, якщо є потреба і можливість, необхідно винести потерпілого з місця події. По-друге, оглянути ушкоджені ділянки тіла, оцінити стан потерпілого, зупинити кровотечу і обробити ушкоджені ділянки. Потім необхідно іммобілізувати переломи і запобігти травматичному шоку.

При наданні першої долікарської допомоги треба керуватися такими принципами:

- правильність і доцільність;
- швидкість;
- продуманість, рішучість, спокій.

Людина, яка надає першу допомогу, повинна знати:

- основні ознаки порушення життєво важливих функцій організму людини;
- загальні принципи надання першої долікарської допомоги і її прийоми стосовно характеру отриманих потерпілим пошкоджень.

Людина, яка надає першу допомогу, повинна вміти:

- оцінити стан потерпілого і визначити, яку допомогу в першу чергу той потребує;
- забезпечити вільну прохідність верхніх дихальних шляхів;
- виконати штучне дихання "із рота в рот" або "із рота в ніс", зовнішній масаж серця і оцінити їх ефективність;
- зупинити кровотечу накладанням джгута, стисної пов'язки, пальцевим притискуванням судин;
- накласти пов'язку при пошкодженні (пораненні, опіку, забитті);
- іммобілізувати пошкоджену частину тіла при переломі кісток, важкому забитті, термічному ураженні;

- надати допомогу при втраті свідомості;
- використати підручні засоби при перенесенні, навантаженні і транспортуванні потерпілого;
- визначити необхідність вивезення потерпілого машиною швидкої допомоги чи попутним транспортом;
- користуватися аптечкою швидкої допомоги.

Розроблено:

Інженер з охорони праці

(посада розробника)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Узгоджено:

Юрисконсульт

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Голова профспілки

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Додаток 3
до листа НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області
від 17.10.2024 № 13/4-440

(повне найменування підприємства із зазначенням підпорядкованості)

Затверджено
Наказ директора ДЗП(ПТ)О
«Професійно-технічне училище №123»
№ _____
(число, місяць, рік)

**Інструкція з безпеки життєдіяльності № _____
для здобувачів освіти
Щодо дотримання правила безпеки під час воєнного стану**

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з безпеки життєдіяльності під час воєнного стану поширюється на всіх учасників освітнього процесу та працівників закладу.

1.2. Інструкція про дотримання правил безпеки життєдіяльності під час воєнного стану, розроблена у відповідності до Закону України "Про охорону праці" (Постанова ВР України від 14.10.1992 № 2694-XII в редакції від 28.07.2022р), на основі Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 26 грудня 2017 року N 1669, з урахуванням Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України 30.03.2017 № 526.

1.3. Інструкція з охорони праці встановлює вимоги безпеки життєдіяльності для учасників освітнього процесу та працівників закладу освіти під час воєнного стану.

1.4. Інструктаж з правил безпеки під час воєнного стану проводять класні керівники з учнями свого класу в день початку занять або оголошення режиму воєнного стану в країні.

1.5. Даний інструктаж проводить відповідальна особа з працівниками закладу освіти.

1.6. У спеціальних журналах робиться відмітка про проведення інструктажу і ставляться підписи особи, що проводила інструктаж та інструктованої особи.

2. Правила поведінки в умовах воєнного стану на окупованих територіях.

2.1. Пам'ятайте, що в критичний момент необхідно бути зібраними та сфокусованими, не реагувати на можливі провокації. Від цього залежить ваша безпека.

2.2. Дотримуйтесь порад:

2.2.1. Носіть із собою документ, що посвідчує особу.

2.2.2. Виходячи з дому, попередьте своїх близьких куди ви йдете та через який час плануєте повернутись додому.

2.2.3. Контролюйте зміст інформації в своєму телефоні, уникайте зберігання в ньому інформації, яка може спровокувати окупантів.

2.2.4. За можливості, відмовтесь від використання смартфонів в публічних місцях, віддавайте перевагу в користуванні старим моделям телефонів.

2.2.5. Тримайте в кишені одягу записи про групу крові й про можливі проблеми зі здоров'ям.

2.2.6. Запишіть телефони та імена батьків або близьких людей на папері та тримайте їх при собі.

2.2.7. Намагайтеся якнайменше перебувати поза житлом, уникайте місць скупчення людей.

2.2.8. За можливості уникайте демонстрації патріотичної атрибутики: це може спровокувати окупантів.

2.2.9. Уникайте колон техніки й не стійте біля військових машин.

2.2.10. Пам'ятайте, де розташовані найближчі від оселі чи місць, які ви часто відвідуєте, сховища та укриття.

2.3. У жодному разі:

2.3.1. Не повідомляйте про свої плани малознайомим людям, не сперечайтесь з ними.

2.2.2. Не фотографуйте й не знімайте відео в присутності людей у військовій формі.

2.2.3. Не спостерігайте за ходом військових дій, ховайтеся одразу, як почуєте постріли.

2.2.4. Не носіть із собою зброї, не показуйте військовим нічого, що навіть за формою може нагадувати зброю.

2.2.5. Не підбирайте покинутої зброї або боєприпасів.

2.2.6. Не торкайтесь вибухонебезпечних або просто невідомих чужих речей, бо звичайні побутові предмети чи іграшки можуть бути заміновані.

2.2.7. Не носіть армійської форми, камуфльованого одягу чи одягу з шевронами. Надавайте перевагу одягу темних кольорів, що не привертає уваги.

3. При загрозі ураження стрілецькою зброєю.

3.1. Закрийте штори або жалюзі (заклейте вікна паперовою стрічкою або скотчем) для зниження ураження уламками скла.

3.2. Вимкніть світло, закрийте вікна та двері.

3.3. Займіть місце на підлозі в приміщенні, що не має вікон на вулицю (комора, ванна кімната, передпокій).

3.4. Інформуйте можливими засобами про небезпеку близьких і знайомих.

4. При загрозі бойових дій.

4.1. Закрийте штори або жалюзі (заклейте вікна паперовою стрічкою) для зниження ураження осколками скла.

4.2. Вимкніть джерело живлення, закрийте воду і газ, загасіть пічне опалення.

4.3. Візьміть документи, гроші і продукти, запас води, предмети першої необхідності, медичну аптечку.

4.4. Негайно покиньте житлове приміщення, сховайтесь в підготовленому підвалі або найближчому укритті.

4.5. За відсутності поблизу укриття або підвалу, використовуйте «правило 2-х стін» (між вами та зовнішнім світом повинно бути 2 стіни - 1-а стіна приймає на себе силу вибуху, а 2-а стіна захищає вас від уламків) - перейдіть в приміщення без вікон, яке відокремлене від зовнішнього світу 2-ма стінами (ванна кімната або коридор). В ванній кімнаті не повинно бути бойлера, щоб під час вибуху ви не постраждали від окропу, який проллється з пошкодженого бойлера.

4.6. Попередьте про небезпеку сусідів. Надайте допомогу старим і дітям.

4.7. Без крайньої необхідності не залишайте безпечного місця перебування.

4.8. Проявляйте крайню обережність, не піддавайтеся паніці.

5. Якщо стався вибух.

5.1. Переконайтеся в тому, що ви не отримали значних травм.

5.2. Заспокойтеся і уважно озирніться навколо, чи не існує загрози подальших обвалів і вибухів, чи не звисає з руїн розбите скло, чи не потрібна комусь ваша допомога.

5.3. Якщо є можливість - спокійно вийдіть з місця події. Якщо ви опинилися в завалі - періодично подавайте звукові сигнали. Пам'ятайте, що при низькій активності людина може протриматися без води п'ять діб.

5.4. Виконуйте всі розпорядження рятувальника.

6. При повітряній небезпеці.

6.1. Щоб отримувати сповіщення та сигнал «Повітряна тривога»:

6.1.1. Встановіть на телефоні застосунок "Повітряна тривога" через Google Play Market або AppStore. Застосунок не потребує реєстрації, не збирає персональні дані користувачів або дані про геолокацію; надсилає максимально гучні критичні сповіщення про повітряну, хімічну, техногенну або інші види тривоги системи цивільної оборони навіть у беззвучному або сплячому режимі смартфона.

6.1.2. Надайте йому дозвіл надсилати сповіщення та важливі попередження.

6.1.3. Виберіть область, у межах якої хочете отримувати сповіщення.

6.1.4. Відстежуйте початок та кінець повітряної тривоги.

6.2. Якщо почули сигнал оповіщення (сирени), перебуваючи вдома:

6.2.1. Вимкніть джерело живлення, закрийте воду і газ.

6.2.2. Погасіть пічне опалення.

6.2.3. Візьміть документи, гроші, продукти, пляшку води, предмети першої необхідності, медичну аптечку.

6.2.4. Попередьте про небезпеку сусідів і при необхідності надайте допомогу старим і хворим.

6.2.5. Якнайшвидше дійдіть до захисної споруди або сховайтесь на місцевості. Дотримуйтесь спокою і порядку.

6.2.6. У разі відсутності в радіусі 500 м від вашого будинку захисної споруди використовуйте для укриття підвальне приміщення під будинком.

6.2.7. Якщо ви не почули сигнал та у вас немає можливості швидко перейти у сховище, перейдіть до більш безпечного місця в квартирі: подалі від вікон, у коридор — під несучі стіни, або ванну кімнату (але закрийте рушником дзеркало).

6.2.8. Без крайньої необхідності не залишайте безпечного місця перебування. Слідкуйте за офіційними повідомленнями.

6.3. Якщо почули сигнал оповіщення (сирени), перебуваючи на робочому місці:

6.3.1. Виконати заходи, передбачені на цей випадок Інструкцією № 4 для посадових осіб з цивільного захисту та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженого наказом МОН від 01.02.2018 № 94, діяти за вказівками керівництва;

6.3.2. Вимкнути у разі необхідності струмоприймачі та вентиляцію;

6.3.3. Швидко, без паніки пройти до захисної споруди (споруди подвійного призначення як метрополітен або підземний паркінг, сховище, протирадіаційне укриття, найпростіше укриття або підвальне приміщення) зайняти місце у захисній споруді та виконувати вимоги старшого (коменданта).

6.3.4. Перебуваючи у громадському місці, потрібно вислухати вказівки адміністрації громадського місця та діяти відповідно до них (йти в зазначені сховища або укриття).

7. При загрозі масових заворушень.

7.1. Зберігайте спокій і розсудливість.

7.2. При перебуванні на вулиці негайно покиньте місця масового скупчення людей, уникайте агресивно налаштованих осіб.

7.3. Не піддавайтеся на провокації.

7.4. Надійно закрийте двері в приміщення де ви перебуваєте.

7.5. Не підходьте до вікон і не виходьте на балкон.

7.6. Без крайньої необхідності не покидайте приміщення.

8. Якщо вас захопили злочинці як заручника і вашому життю і здоров'ю загрожує небезпека.

8.1. Намагайтеся запам'ятовувати будь-яку інформацію (вік, зріст, голос, манеру розмовляти, звички і т.п.) про злочинців, що надалі може допомогти встановити їх місцезнаходження.

8.2. При першій можливості намагайтеся повідомити про місце свого перебування рідним чи в поліцію.

8.3. Намагайтеся бути розважливими, спокійними, по можливості миролюбними, оберігайте себе від непотрібного ризику.

8.4. Якщо злочинці перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, то намагайтеся максимально обмежити себе від спілкування з ними, так як їх дії можуть бути непередбачуваними.

8.5. Не підсилюйте агресивність злочинців непокорю, сваркою, зайвим опором.

8.6. Виконуйте вимоги терористів, не створюючи конфліктних ситуацій, запитуйте дозволу переміщатися, сходити в туалет, відкрити сумочку і т.д.

8.7. Уникайте будь-яких дискусій, особливо політичних, зі злочинцями, будьте, насамперед, уважними слухачами.

8.8. Зберігайте свою честь і нічого не просіть, намагайтеся з'їдати все, що дають, незважаючи на те, що їжа може бути непривабливою.

8.9. Якщо ви тривалий час перебуваєте поруч із злочинцями, постарайтеся встановити з ними контакт, викликати гуманні почуття і почати розмову, не наводячи їх до думки про те, що ви хочете щось вивідати.

8.10. Не дозволяйте собі падати духом, використовуйте будь-яку можливість поговорити з самим собою про свої надії, проблеми, які трапляються в житті, постарайтеся заспокоїтися і розслабитися за допомогою медитації, читайте різні тексти, постарайтеся згадати вірші.

8.11. Уважно стежте за поведінкою злочинців та їх намірами, будьте готові до втечі, якщо ви абсолютно впевнені в безпеці такої спроби.

8.12. Постарайтеся знайти найбільш безпечне місце в приміщенні, де вас тримають і де можна було б захиститися під час штурму терористів (приміщення, стіни і вікна яких не виходять на вулицю - ванна кімната або комора), у разі відсутності такого місця падайте на підлогу при будь-якому шумі або стрілянині.

8.13. При застосуванні спеціальними підрозділами сльозоточивого газу дихайте через мокру тканину, швидко і часто моргайте, викликаючи сльози.

8.14. Під час штурму ні в якому разі не беріть в руки зброю терористів, щоб не постраждати від штурмуючих, які стріляють по озброєним людям.

8.15. При звільненні виходьте швидше, речі залишайте там, де вони лежать, оскільки можливі вибухи або пожежа, беззаперечно виконуйте команди групи захоплення.

9. Правила щодо перебування у найпростіших захисних спорудах

9.1. Заходити до укриттів потрібно організовано, швидко і без паніки.

9.2. Літніх і хворих необхідно влаштувати ближче до вентиляційних труб.

9.3. У сховище (укриття) потрібно приходити зі своїми засобами індивідуального захисту органів дихання, продуктами харчування, запасом води і документами.

9.4. Не дозволяється приносити з собою речі громіздкі, з сильним запахом, легкозаймисті, приводити тварин.

9.5. У сховищі забороняється ходити без потреби, шуміти, курити, виходити назовні без дозволу старшого.

9.6. Всі у сховищі зобов'язані виконувати розпорядження старшого по сховищу, надавати посильну допомогу хворим, інвалідам.

9.7. Для укриття населення сховища повинні готуватись завчасно. Створюється запас води, медикаментів, продуктів харчування. Перевіряється наявність вентиляції.

9.8. Завчасно повідомляються близькі, рідні, знайомі про можливість перебування в тому чи іншому сховищі (підвал в сусідів, овочесховище, школи, тощо).

10. При проведенні тимчасової евакуації цивільного населення з небезпечного району.

10.1. Візьміть документи, гроші і продукти, необхідні речі, медикаменти.

10.2. По можливості надайте допомогу громадянам похилого віку, людям з фізичними вадами.

10.3. Дітям дошкільного віку вкладається в кишеню або пришивається до одягу записка, де вказується прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса, телефони а також ім'я та по батькові матері і батька.

10.4. Дотримуйтесь вказаного маршруту. При необхідності зверніться за допомогою до правоохоронців та медичних працівників.

10.5. Сигнал евакуації з міста звучить як гудок з потяга.

11. При виявленні мін та вибухонебезпечних предметів (ВНП)

11.1. Не підходити до предмета та негайно призупинити будь-які роботи біля нього.

11.2. Не торкатися та не пересувати предмет, не намагатися його знешкодити.

11.3. Відійти на безпечну відстань та негайно сповістити інших людей про потенційну небезпеку, не допускати їх на небезпечну територію.

11.4. Установити попереджувальні знаки або огорожу навколо них. Для огороження місця знаходження вибухонебезпечних предметів використовуйте всілякі підручні матеріали (жердини, вірьовки, шматки тканини, каміння тощо.).

11.5. Подзвонити 101 або 102 (не з мобільного телефону), повідомити адресу або орієнтири місця де ви виявили небезпечної предмет.

11.6. Забороняється біля ВНП користуватися мобільним телефоном, бо деякі з них мають спеціальне налаштування і можуть вибухнути під час такого дзвінка

11.7. Діждатися прибуття фахівців, показати місце небезпечної знахідки та повідомити час її виявлення.

11.8. При виявленні вибухонебезпечних, а також інших підозрілих предметів (мобільні телефони, ліхтарики, іграшки тощо.) категорично забороняється:

11.8.1. Брати до рук, наносити по них удари, намагатися розібрати;

11.8.2. Переносити або перекочувати з місця на місце;

11.8.3. Кидати вибухонебезпечні предмети до багаття або розводити над ними вогонь;

11.8.4. Збирати та здавати як металобрухт.

ПАМ'ЯТАЙТЕ: Після вашого повідомлення спеціалісти Служби порятунку проведуть ідентифікацію, знешкодження та знищення вибухонебезпечного предмета за установлюваним порядком. Не допускайте самі та утримуйте інших від порушення правил поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

12. Щоб не натрапити на небезпечну знахідку (ВНП):

12.1. Уникайте місць, позначених знаками мінної небезпеки.

12.2. Не заходьте у зруйновані приміщення.

12.3. Уникайте місць, пов'язаних з військовою діяльністю (окопи, військові укріплення, райони біля блокпостів, місця ведення бойових дій).

12.4. Не підходьте до залишеної військової техніки та тіл загиблих людей чи тварин (вони можуть бути замінованими).

13. Дії під час атаки із застосуванням хімічної зброї.

13.1. Якщо ви перебуваєте у зоні бойових дій, звертайте увагу на такі зовнішні ознаки застосування хімічної зброї:

13.1.1. Двоє або більше осіб стали недієздатними з незрозумілих причин.

13.1.2. Знайдено невідомі рідини, порошки або пари.

13.1.3. Відчуваються незрозумілі запахи або смаки.

13.1.4. Знайдено невідомі та/або покинуті без нагляду матеріали, пристрої чи обладнання.

13.1.5. Спостерігається масова швидка загибель дрібних тварин (птахів, комах).

13.1.6. Спостерігається масовий вияв фізичних симптомів ураження хімічними речовинами (детально про фізичні симптоми читайте нижче).

13.1.7. Будь-яка з цих ознак може бути індикатором застосування хімічної зброї. Наявність кількох ознак одночасно вказує на підвищену ймовірність того, що інцидент пов'язаний з застосуванням хімічних речовин. негайно повідомляйте про наявність таких ознак за єдиним номером виклику служб екстреної допомоги (диспетчер викличе бригаду потрібної служби) — 112.

13.1.8. Важливо! Якщо ви маєте підозру щодо застосування хімічної зброї, реагуйте належним чином, щоб зменшити потенційну шкоду собі та іншим. Не наражайте себе на небезпеку!

13.2. Першочергові дії в зоні хімічного ураження

Що робити, якщо ви опинились поблизу зони ураження хімічною зброєю:

13.2.1. Якщо ви на вулиці:

- Залиште територію ураження. Чим коротшим буде контакт з хімічними речовинами та чим далі ви будете від епіцентру ураження, тим меншою буде потенційна шкода від них.

- Намагайтесь рухатись швидко, але не бігти. Ваше дихання має бути спокійним та повільним, щоб вдихати якнайменше отрути.

- Знайдіть укриття поблизу. Якщо це можливо, повертайтеся у своє помешкання.

13.2.2. Якщо під час хімічної тривоги ви в приміщенні:

- Якщо можливо, підніміться на найвищий поверх і знайдіть кімнату з якомога меншою кількістю вікон та дверей. Хімічні речовини, як правило, важчі за повітря, тому на верхніх рівнях будинків повітря буде чистішим.

- Зменште потік повітря ззовні всередину. Закрийте вікна, двері, вентиляційні отвори та все інше, що допомагає потрапляти повітря в приміщення ззовні.

- Не їжте і не пийте нічого, що могло зазнати впливу хімічних речовин.

- Увімкніть новини по радіо, телебаченню чи в Інтернеті, щоб отримувати оновлені повідомлення про здоров'я та безпеку. Вам мають повідомити, коли буде безпечно виходити на вулицю.

13.2.3. Якщо ви перебуваєте у своєму автомобілі й не можете залишити уражену зону, зведіть до мінімуму ризик впливу хімічної речовини

- З'їжджайте на узбіччя так, щоб не блокувати та не заважати руху аварійних автомобілів.

- Вимкніть двигун і закрийте всі вентиляційні отвори, які втягують зовнішнє повітря, включаючи вентиляційні отвори кондиціонера. Запуск двигуна та їзда втягують зовнішнє повітря в автомобіль і можуть піддати вас впливу хімічних речовин.

- Щоб звести до мінімуму кількість хімічної речовини, яку ви вдихнете, прикрийте рот і ніс тканиною, наприклад, шарфом або носовою хусткою.

- Слухайте подальші вказівки від аварійного персоналу на місці події або слухайте новини по радіо чи слідкуйте за офіційними джерелами в інтернеті.

13.3. Симптоми хімічного ураження та першочергові заходи з безпеки

Основні фізичні симптоми застосування хімічних матеріалів:

- міоз (надмірне звуження зіниць),
- дезорієнтація та пітливість,
- посмикування та судоми,
- подразнення дихальних шляхів і утруднення дихання,
- подразнення очей і шкіри,
- нудота та блювота,
- втрата свідомості.

13.4.Що робити, якщо у вас з'явилися симптоми хімічного ураження, або ви вважаєте, що ви мали контакт з хімічною речовиною (протягом 15 хвилин після впливу):

13.4.1.Зніміть верхній шар одягу.

13.4.2. Якщо можливо, покладіть одяг у пакет і закрийте його. Помістіть цей герметичний пакет в інший пакет і запечатайте клейкою стрічкою. Пізніше буде надано інструкції щодо його утилізації або очищення.

13.4.3. Якщо у вас є ознаки або симптоми впливу їдких або подразливих речовин – наприклад, почервоніння, свербіж та печіння очей або шкіри — промийте їх водою.

13.4.4. Якщо очі печуть або подразнені, промийте їх водою протягом 10-15 хвилин. Не використовуйте мило для промивання очей.

13.4.5. Не торкайтеся інших людей, щоб уникнути можливого поширення хімікату.

13.4.6. Ураження, спричинене хімічним агентом, не може передаватися від людини до людини. Це не заразне захворювання, яке може передаватися при кашлі або чханні. Однак люди можуть поширювати хімічну речовину, якщо вона потрапляє на їхню шкіру, одяг або волосся. Люди також можуть поширювати хімічну речовину через рідини організму. Якщо хтось інший контактує з хімічною речовиною таким чином, він може постраждати. Після того, як люди, які зазнали хімічного впливу, знімуть верхній одяг і вмийться, більшість хімічних речовин буде усунуто, і ймовірність поширення їх значно зменшиться.

13.5.Що робити при отруєнні сильнодіючими речовинами:

13.5.1. Захистити органи дихання від подальшої дії отруйних речовин;

13.5.2. На потерпілого надіти протигаз або ватну марлеву пов'язку, попередньо змочивши її при отруєнні хлором водою або 2% розчином питної соди, а при отруєнні аміаком – водою або 5% розчином лимонної кислоти, і винести або вивести його із зони ураження;

13.5.3. Забезпечити потерпілому спокій і тепло;

13.5.4. Вимити очі і відкриті ділянки тіла чаєм, молоком тощо;

13.5.5. Звернутися за допомогою до медиків.

13.6.Що робити при отруєнні аміаком:

13.6.1. Шкіру, очі, ніс, рот вимийте водою;

13.6.2. В очі закапайте дві-три краплі 30% розчину альбуциду, в ніс – оливкову олію.

13.7.Що робити при отруєнні зарином:

13.7.1. Якщо снаряд із зарином розірвався біля будинку, потрібно негайно зачинити вікна, двері, закрити всі вентиляційні отвори. Ні в якому разі не вмикати кондиціонер;

13.7.2. Не виходьте на вулицю одразу після атаки хімічною зброєю, термін дії більшості отрут сягає години. Потрібно дочекатись сповіщення що хімічна загроза минула, інформацію про шляхи безпечної евакуації;

13.7.3. Якщо вибух відбувся на вулиці, потрібно негайно залишити це місце, рухаючись проти вітру. Пересуватися потрібно швидко, але не бігти, щоб не прискорювати дихання. Бажано заховатись у найближчому приміщенні хоча б в автомобіль з піднятими вікнами;

13.7.4. Якщо ви зазнали хімічної атаки, потрібно якнайшвидше позбутися одягу. Зарин на одягу випаровується і становить небезпеку. Одяг не варто знімати через голову, краще розрізати та таким чином зняти його;

13.7.5. Після того, як зняли одяг, потрібно промити всі ділянки шкіри як контактували з отрутою водою, краще з милом. Чим більше, тим краще;

13.7.6. Очі також потрібно ретельно промити водою не менше 10 хвилин;

13.7.7. Не торкатися поверхонь, які можуть бути заражені зарином;

13.7.8. Штучна вентиляція легень, тим більше штучне дихання в такій ситуації неприпустиме.

13.8. Що робити при отруєнні хлором:

13.8.1. При зупинці дихання – зробіть штучне дихання;

13.8.2. Шкіру, рот, ніс вимийте 2% розчином питної соди або водою.

13.9.Що робити при отруєнні метаном:

13.9.1. При зупинці дихання – зробіть штучне дихання.

13.10.Що робити при отруєнні чадним газом:

13.10.1. Розстебніть комірць одягу;

13.10.2. При зупинці дихання – зробіть штучне дихання.

13.11.Евакуація із зони ураження хімічною зброєю

13.11.1.Під час евакуації з зони ураження хімічною зброєю вдягайте чистий щільний одяг, який максимально закриває всі ділянки тіла. Якщо є можливість, вдягніть окуляри, маски, шапки та рукавички, а також дощовик. Якщо ви маєте перебувати в укритті, зробіть запас води, їжі та предметів першої необхідності.

13.11.2.Території, які зазнали впливу хімічної зброї, можуть залишатись небезпечними тривалий час, від декількох годин до декількох місяців. Не повертайтеся в зону ураження без відповідних розпоряджень ДСНС та інших екстрених служб.

14. Дії у разі ураження білим фосфором

14.1.Якомога швидше варто позбутися одягу, до якого пристали частки білого фосфору, що палає. Якщо такої можливості немає, то потрібно занурити уражену шкіру у воду або сильно зволожити.

14.2. Проникні поранення негайно закривають пов'язкою, яка змочена водою, вологою тканиною, ізолюючи її від кисню, доки не будуть видалені часточки фосфору.

14.3.На рану наноситься розчин бікарбонату натрію – харчової соди, щоби нейтралізувати будь-яке накопичення ортофосфатної кислоти, з подальшим видаленням будь-яких залишків видимих фрагментів: їх легко помітити, оскільки вони світяться в темному середовищі.

14.4.Не можна торкатися фосфору пальцями! Опіки варто закрити вологими пов'язками. Вони мають бути просочені содовим розчином, або чистою водою, щоб запобігти повторному загорянню фосфору.

15. Дії у разі радіаційної аварії.

15.1. Перебувайте в укритті.

15.1.1.Тримайтесь подалі від стін та даху.

15.1.2. Залишайтесь в приміщенні без вікон та зовнішніх дверей.

15.1.3. Зачинить та ущільнить всі отвори та щілини (скотчем, змоченою тканиною).

15.1.4. Вимкніть систему вентиляції (кондиціонери, обігрівачі).

15.1.5. Не виходьте з укриття доки не буде вказівок від органів влади офіційними каналами.

15.2. Потрібно знезаразити себе.

15.2.1. Обережно зніміть верхній шар одягу.

15.2.2. Герметично запакуйте знятий одяг и тримайте його подалі від людей та тварин.

15.3. Помийтесь, якщо є така можливість.

15.3.1. Прийміть душ з милом, голову помийте шампунем.

15.3.2. Не використовуйте кондиціонери для волосся щоб не закріпити радіоактивний матеріал.

15.3.3. Не тріть і не дряпайте шкіру, щоб радіоактивний матеріал не потрапив до ран.

15.3.4. Одягніть чистий одяг.

16. Завершальні положення інструкції.

16.1. Перевірка і перегляд інструкції з безпеки життєдіяльності під час воєнного стану повинна здійснюватися не рідше одного разу на 5 років.

16.2. Якщо протягом 5 років з дня затвердження (введення в дію) даної інструкції з охорони праці та безпеки життєдіяльності під час воєнного стану умови не змінюються, то її дія автоматично продовжується на наступні 5 років.

16.3. Відповідальність за своєчасне внесення змін і доповнень, а також перегляд даної інструкції даної інструкції покладається на відповідальну особу з питань охорони праці в професійному (професійно-технічному) закладі освіти.

Розроблено:

(посада розробника)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Узгоджено:

Керівник (спеціаліст) служби
охорони праці закладу освіти

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Керівник (фахівець)
з правових питань

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Додаток 4
до листа НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області
від 17.10.2024 № 13/4-440

(повне найменування підприємства із зазначенням підпорядкованості)

Затверджено
Наказ директора ДЗП(ПТ)О
«Професійно-технічне училище №123»
№ _____
(число, місяць, рік)

**Інструкція з безпеки життєдіяльності № _____
для здобувачів освіти
Щодо правил безпеки при поводженні з вибухонебезпечними
предметами**

1. Загальні положення

- 1.1. Дія цієї інструкції поширюється на всіх учасників освітнього процесу в навчальному закладі. Інструкція встановлює правила безпечного поводження у разі виявлення вибухонебезпечних предметів. Дотримання вимог даної інструкції дасть можливість запобігти нещасним випадкам, травмуванням та загибелі здобувачів освіти, пов'язаним з ураженням вибухонебезпечними предметами, мінами, снарядами, ракетами, авіаційними бомбами та іншими боєприпасами, що не розірвалися.
- 1.2. Інструкцію розроблено відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 26 грудня 2017 року N 1669; на основі Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 30.03.2017 № 526.
- 1.3. Всі учасники освітнього процесу повинні знати та виконувати правила поводження із вибухонебезпечними предметами.

2. Віди та характеристика вибухонебезпечних предметів

- 2.1. Виникнення надзвичайних ситуацій, спричинених вибухами, несе значну загрозу життю та здоров'ю людей, а також системам життєзабезпечення населення.

2.2. Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, які здатні за певних умов (або при дії на них) вибухати.

2.3. До вибухонебезпечних предметів відносяться:

- **вибухові речовини** - хімічні з'єднання або суміші, здатні під впливом певних зовнішніх дій (нагрівання, удар, тертя, вибух іншого вибухового пристрою) до швидкого хімічного перетворення, що саморозповсюджується, з виділенням великої кількості енергії і утворенням газів.
- **боєприпаси**, до яких відносяться: артилерійські боєприпаси (снаряди, міни); інженерні боєприпаси (протитанкові і протипіхотні міни); різного виду гранати (ручні, протитанкові, протипіхотні); стрілецькі боєприпаси (патрони до пістолетів, карабінів, автоматів тощо).
- **піротехнічні засоби**: патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні); вибухові пакети; петарди, димові шашки.
- **ракети** (освітлювальні, сигнальні);
- **саморобні вибухові пристрої** - це пристрої, в яких застосований хоча б один елемент конструкції саморобного виготовлення: саморобні міни-пастки; міни-сюрпризи, що імітують предмети домашнього побуту, дитячі іграшки або речі, що привертають увагу.

Багато вибухонебезпечних предметів, що застосовувалися під час бойових дій, через різні причини не вибухнули і дотепер зберігають здатність до вибуху. Вони становлять особливу небезпеку. До вибухонебезпечних предметів, що зустрічаються найбільш часто, відносяться:

- артилерійські снаряди,
- мінометні міни,
- авіаційні бомби,
- бойові частки ракет,
- касетні боєприпаси (з систем залпового огню)
- протитанкові і протипіхотні інженерні міни,
- гранати,
- підрильники до різних боєприпасів і детонатори,
- освітлювальні та сигнальні ракети і патрони.

2.4. Вимоги безпеки життєдіяльності при знаходженні вибухонебезпечних предметів та дії під час їх виявлення.

Під час виявлення вибухонебезпечних предметів необхідно:

- негайно припинити усі роботи в районі виявлення вибухонебезпечного предмета (предметів);
- негайно (з безпечного місця) повідомити про знахідку чергові служби ДСНС - **101, 102 - поліція; 112 - екстрення допомога**); повідомлення робити не поспішаючи, чітко, із зазначенням точної адреси (орієнтирів) місця знаходження вибухонебезпечного предмета;
- не користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух);

- вивести (відвести) на максимальну відстань усіх людей (не менше 100 метрів), які знаходились поблизу, намагаючись рухатись назад по своїх слідах;
- позначити небезпечне місце добре видимим орієнтиром, де знаходиться цей предмет та огородити його від сторонніх осіб в тому числі дітей; Для огорожі можна використовувати різні підручні матеріали: дошки, жердини, гілки, мотузки, шматки матерії тощо.
- очікувати на безпечній відстані від місця знаходження вибухонебезпечного предмета на приїзд фахівців ДСНС та МВС, при цьому здійснюючи заходи щодо недопущення до небезпечної зони інших людей.

2.5. Категорично забороняється:

- палити та використовувати відкритий вогонь поблизу місця, де знаходиться вибухонебезпечний предмет або предмет схожий на нього;
- піднімати, витягувати з ґрунту, зрушувати з місця, кидати, ударяти і розбирати будь-які вибухонебезпечні предмети;
- переносити ці предмети в місця перебування людей.

2.6. У жодному випадку не підходьте до знайдених багать, що горять (особливо вночі). В цьому багатті може виявитися предмет, що може вибухнути.

2.7. Якщо ви опинилися поблизу вибуху, стримайте свою цікавість і не намагайтеся наблизитись до епіцентру, щоб подивитись або допомогти рятівникам. Найкраще, що ви можете зробити - залишити небезпечне місце.

Пам'ятайте! Розмінуванням, знешкодженням або знищенням вибухонебезпечних предметів займаються тільки підготовлені фахівці-сапери, допущені до цього виду робіт.

2.8. У будь-якому разі при виявленні вибухонебезпечного предмета або предметів підозрілого характеру лише безумовне виконання заходів безпеки є гарантом того, що не станеться нещасного випадку каліцтва чи загибелі.

2.9. При виявленні вибухонебезпечних предметів негайно повідомте за номером 101!

2.10. Ніколи не чіпайте та не зсувайте з місця вибухонебезпечні предмети!

3. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами та піротехнічними виробами

3.1. Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, які здатні за певних умов (або при дії на них) вибухати. Ознаками, за якими можна визначити предмет як вибухонебезпечний, є характерна форма предмету (видовжена форма снаряду); наявність електричних дрітків, що стирчать з предмету або тягнуться до нього; дивні звуки, які лунають з предмету (цокання годинника, шипіння, виділення газу тощо); світлові сигнали, які подає предмет (мигання лампочки). Практично всі вибухові речовини отруйні, чутливі до механічних дій і нагрівання. Поводження з ними вимагає

граничної уваги і обережності. Одна з основних причин нещасних випадків з вибуховими пристроями - грубе порушення елементарних правил безпеки.

3.2. Використовуючи піротехнічні вироби, ви повинні пам'ятати, що горючі речовини та порох, які входять до їх складу - дуже небезпечні. При необережному поводженні з ними або неправильному зберіганні, вони легко розгоряються, що призводить до пожежі.

3.3. Існують загальні правила, які обов'язково необхідно виконувати:

- не можна носити піротехнічні іграшки у кишенях;
- не можна спалювати їх у багатті;
- не можна розбирати вироби та піддавати їх механічним впливам;
- не можна працювати з піротехнічними виробами у нетверезому стані;
- не палити, працюючи з піротехнікою;
- зберігайте піротехнічні вироби у недоступному для дітей місці;
- не допускайте відкритого вогню в приміщенні, де зберігаються вироби;
- зберігайте їх на значній відстані від нагрівальних приладів;
- пам'ятайте, що піротехнічні вироби бояться вологи - це може позначитись на їх роботі;
- якщо піротехнічні вироби відсиріли, не сушить їх на батареях опалення або печах;
- не використовуйте піротехнічні вироби для бешкетування, застосовуйте їх тільки за призначенням.

3.4. Є декілька ознак, що дозволяють припустити, що маємо справу з вибуховим пристроєм. Слід звертати увагу на:

- припарковані біля будівель автомашини, власник яких невідомий або державні номери якої не знайомі мешканцям, а також коли автомобіль давно непорушно припаркований;
- наявність у знайденому механізмі антени або приєднаних до нього дротів;
- звуки, що лунають від предмету (цокання годинника, сигнали через певний проміжок часу), мигтіння індикаторної лампочки;
- наявність джерел живлення на механізмі або поряд з ним (батарейки, акумулятори тощо);
- наявність розтяжки дротів або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань.

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- підходити, торкатися предмета та пересувати його;
- знаходячись поблизу нього, палити, користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух);
- заливати його рідинами, засипати ґрунтом або намагатися чимось його накривати;
- намагатися самотійно знешкодити предмет;

- здійснювати на нього будь-які самостійні дії: звуковий, світловий, тепловий чи механічний вплив, вибухові речовини, отруйні та чутливі до механічних впливів і нагрівання;
- не допускайте до небезпечної зони інших людей та, знаходячись якнайдалі від місця виявлення або за будь-яким захисним укриттям, обов'язково дочекайтеся представників правоохоронних органів або ДСНС України;
- у разі загрози виникнення вибуху негайно лягайте на землю у найближче заглиблене місце (канави, ями, ритвини тощо), ногами до епіцентру вибуху, обличчям вниз та прикрийте голову якимись речами або руками, при цьому долонями щільно закриваючи вуха та відкривши рот для урівноваження тиску. Звуковий (акустичний удар) може призвести до розривів судин та барабанних перетинок.

4. Вимоги безпеки життєдіяльності в аварійних ситуаціях

- 4.1. Якщо знайдений предмет видається підозрілим, потрібно повідомити про нього працівників поліції чи ДСНС за телефоном «101».
- 4.2. Якщо знайдено забуту річ у громадському транспорті, доречно опитати людей, які знаходяться поряд. Бажано встановити, кому річ належить або хто міг її залишити. Якщо господаря встановити не вдається, потрібно негайно повідомити про знахідку водія.
- 4.3. У разі знаходження підозрілого предмета у під'їзді будинку, потрібно опитати сусідів, можливо, він належить їм. У разі неможливості встановити власника - негайно повідомити про знахідку до найближчого відділення поліції, підрозділу ДСНС за телефоном «101».
- 4.4. Якщо підозрілий предмет знайдено в установі, потрібно негайно повідомити про знахідку адміністрацію.

5. Надання допомоги постраждалим від вибухонебезпечних предметів

- 5.1. У разі надзвичайної події, пов'язаної з вибухом вибухонебезпечного предмета, рекомендується діяти наступним чином:
 - Зберігайте спокій, не кидайтеся зразу до постраждалого та не робіть будь-яких рятувальних дій у зоні, яка може бути замінованою.
 - Відмітьте час та точне місце події.
 - Викличте на допомогу спеціалістів з розмінування та медичних робітників.
 - Попросіть постраждалого від міни не рухатись та повідомте йому, що допомога вже в дорозі.
 - Візьміть аптечку першої допомоги. Після того, як постраждалий буде перенесений в безпечне місце спеціалістами підрозділу з розмінування та у разі відсутності медичного персоналу, ви можете надати необхідну першу допомогу відповідно до вашої медичної підготовки.
 - Перевірте дихання постраждалого. У разі необхідності та можливості прочистіть дихальні шляхи, зробіть штучне дихання, або зробіть заходи з відновлювання серцево-легеневої діяльності.
 - Зупиніть кровотечу. Підніміть поранену кінцівку вище рівня серця. Використовуйте будь-який перев'язувальний або підручний матеріал для накладання давлучої пов'язки.

- Якщо поранений знаходиться без свідомості, покладіть його на спину або проміжне положення (між положенням лежачи на животі і на боку).
- Захистіть постраждалого від вітру, дощу, холоду або яскравого сонця. Допоможіть йому залишитися у теплі та зберігати спокій. Розмовляйте з ним та пояснюйте йому, що збираєтесь робити.
- Дайте постраждалому води.
- Коли постраждалого буде віднесено до машини, негайно відвезіть його до медичного закладу та залиште інструкції для викликаного вами транспорту.
- Під час транспортування забезпечте правильне накладання пов'язок та зупинку кровотечі.
- Ніколи не накладайте швів на рани та не робіть складної медичної допомоги, якщо ви не лікар.

5.2 Надання домедичної допомоги постраждалому при наявності загрози від вибухонебезпечних предметів слід починати лише після огляду та дій підрозділу з розмінування!

Не забувайте про особисту безпеку!

Розроблено:

(посада розробника)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Узгоджено:

Керівник (спеціаліст) служби
охорони праці закладу освіти

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Керівник (фахівець)
з правових питань

(підпис)

(прізвище, ініціали)